

Laat Israël ónze herdenkingen niet torpederen

Leonie Breebaart 4 april 2025

Bestaan er tachtig jaar na de bevrijding filosofen die de Holocaust, dat dieptepunt van ontmenselijking, verbinden aan kritiek op het huidige Israël? Zeker bestaan die, en één van hen is Omri Boehm. De Israëlisch-Duitse filosoof en onderzoeker bepleit een humanistisch universalisme. Alle mensen zijn ‘radicaal’ gelijkwaardig. En dus zijn Palestijnse levens evenveel waard als Israëlische levens. Met die gelijkheid valt niet te marchanderen, zoals Israël volgens Boehm al decennia doet.

In zijn boek *Israël, een utopie* pleit hij, heel consequent, voor één ongedeeld land, waar Joden en Palestijnen volstrekt gelijkwaardig samenwonen. Aan deze ‘utopie’, zoals hij het zelf noemt, blijft hij vasthouden, ook na de bloedige Hamas-aanslag van 7 oktober én de nietsontziende wraakcampagne van Netanyahu daarna. Boehm ziet zijn humanistische utopie als enige alternatief voor een eeuwig voortdurende oorlog.

Filosoof Omri Boehm werd afgezegd, want hij zou de Holocaust relativeren

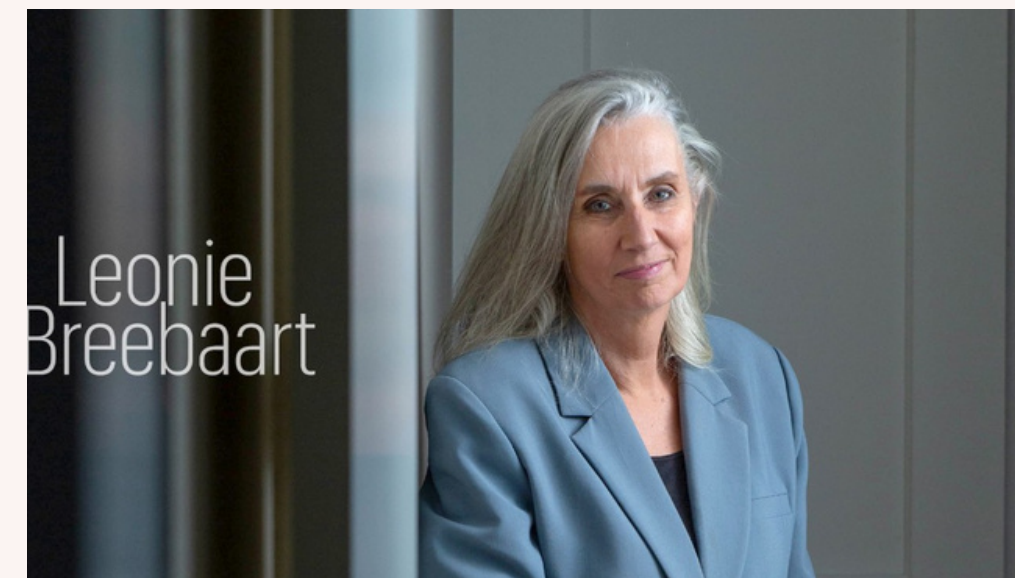
In Duitsland deed Boehms boek pijn, want kritiek op Israël ligt daar begrijpelijkerwijs gevoelig. Boehm doet ook best opmerkelijke uitspraken. Samenleven in Israël lukt volgens hem alleen als de inwoners én de Nakba (de verdrijving van de Palestijnen) én de Holocaust ‘leren vergeten’. Dat klinkt cru, maar deze kunst van het vergeten biedt Israël ook hoop op een nieuw begin.

Volgens Israël relativeert Boehm de Holocaust

Eigenlijk zegt Boehm tegen politiek leiders: gebruik trauma’s niet om het onderlinge wantrouwen te voeden. En dat geluid wordt in Duitsland inmiddels gewaardeerd. Vorig jaar kreeg Boehm de prestigieuze Leipziger Buchpreis ervoor uitgereikt. Volgens de jury bestrijdt zijn radicale humanisme de ‘ideologische verharding van vandaag’.

Komende zondag 6 april zou Boehm spreken op de herdenking van de bevrijding van concentratiekamp Buchenwald. Zóu inderdaad, want woensdag bleek de lezing ineens afgelast te zijn. Jens-Christian Wagner, directeur van de stichting Gedenkstätten Buchenwald und Mittelbau-Dora, betreurde het zeer, maar de uitnodiging heeft hem helaas in conflict gebracht met ‘vertegenwoordigers van de Israëlische regering’. Overlevenden van Buchenwald zijn daarin ‘meegezogen’ en zelfs tot ‘instrument’ van het conflict geworden, aldus Wagner.

Als de Israëlische regering zich er níet mee had bemoeid, had Omri Boehm dus gewoon kunnen spreken. Maar helaas: volgens Israël ‘relativeert’ Boehm de Holocaust en gebruikt hij die als instrument van ‘politieke manipulatie’.

Leonie Breebaart is redacteur van *Trouw*. Ze schrijft twee keer per week een column.

Een einde aan de hypocrisie

Vooraf dat laatste is natuurlijk een gotspe, als je bedenkt uit welke hoek de kritiek komt. Wie anders dan Israël zorgde deze week dat Buchenwald-overlevenden instrument werden van ‘politieke manipulatie’? En wie anders dan Netanyahu zorgt dat het vieren van ónze bevrijding zoveel mensen hypocriet voorkomt, aangezien Palestijnen in Gaza op dagelijkse basis worden verjaagd, uitgehongerd en uitgemoord?

Het is precies die hypocrisie waar Boehm een einde aan maakt, door zijn afkeer te uiten van álle dehumanisering, door consequent humanistisch te denken. Maar juist dát geluid wordt zwartgemaakt.

Je mag hopen dat Nederland de ‘vertegenwoordigers van de Israëlische regering’ bij de komende herdenkingen buiten de deur houdt, wat bij deze door Geert Wilders gegijzelde regering nog maar de vraag is. Alleen zonder Israëls bemoeienis wordt 80 jaar bevrijding een plechtigheid voor álle Nederlanders, naar welke partij of verdrukt volk hun loyaliteit ook uitgaat, een herdenking waar we zonder wantrouwen (en liefst zonder polariserend vlagvertoon) naast elkaar staan in gezamenlijke afkeer van elke politiek van ontmenselijking.